

JUSTIITSMINISTEERIUM

Egert Belitšev
Politsei- ja Piirivalveamet
ppa@politsei.ee
Pärnu mnt 139
15060, Tallinn

Meie 01.11.2024

nr 11-3/7789-1

Koostööprobleemidest PPA-ga ühisel turvalisuse tagamisel

Täna, reedel 1. novembril, teeb vanglateenistus politseinike tööd. Nimelt aitavad vanglaametnikud Tallinna Maakohut täna õigusemõistmisel ning tagavad vahistatu osaluse ja kohtupidamise toimumise ning turvalisuse kohtusaalis. See on viimaste aastate üks näide paljudest, mis iseloomustab teie asutuse murettekitavalt vähenevat koostöövalmidust ning väikese „võidu“ nimel suuremate probleemide tekitamise süvenevat praktikat. Leian, et kaalul on meie kõigi turvalisus. Toon kolm näidet, kus inimeste turvalisus on kannatamas kuna PPA koostöö ja ettevalmistus muudatuseks on olnud puudulikud.

Kohtute töö tagamine

Aastast 2004 on meil sõlmitud kokkulepe, mida omavahel kinnitasime ka 2018 aastal, et vahistatute turvaline transport kohtusse ning istungite turvamine riigis on politseinike kanda. Meile jäid vajalikud sõidud kinnipidamisasutuste vahel. Meie koostöö on seni sujunud ootuspäraselt – kõik osapooled täitsid oma osa. Käesoleval aastal aga teavitasite te ühepoolselt kohtuid, riigiprokuratuuri ja Eesti Advokatuuri, et alates sügisest teie enam reedeti kohtutes oma tööd ei tee. Kohus on vastanud, et selline tegutsemine ei ole nende jaoks vastuvõetav ja selline piirang takistab nende põhiseadusest tulenevat õigusemõistmise ülesande täitmist. Vanglateenistus on teile samuti korduvalt peegeldanud vajadust kokkuleppeid täita.

Esimesed kohtuistungid on juba ka ära jäänud. Kulunud on arvukalt partnerite töötunde ning segadust on üksjagu. Selle otsuse tõttu ahenevad kohtute võimalused menetlusi planeerida ja see kahjustab menetlusosaliste õiguseid, sest pikenevad kohtupidamise ja vahistamise ajad. Vanglateenistusel ei ole kohtute toetamiseks ei ressursse, üle-Eesti kaetust ega õigusaktide ammendavat tuge. Ometi oleme me lahenduse poolel rohkem kui teie.

Vanglasiseste tegevuste ümber korraldamine konvoiteenuse osutamiseks tähendab, et inimeste käitumuslike probleemidega tegelemiseks on vähem võimalusi. Sellistel tingimustel vanglast vabanedes on vangistuse mõju inimesele väiksem, mis omakorda suure tõenäosusega tähendab retsiidiivsuse tõusu, ehk kuritegevuse kasvu nii vanglas sees kui ka väljas. Seeläbi saab oluliselt kannatada ühiskonna turvalisus ja õiglustunne. Ja tekib teile endale tööd juurde. Teie enda ooteaegade pikenedamist vanglatesse sisenemisel, kuna oleme hõivatud kohtu abistamisega, poleks vast tarvis mainidagi.

Vanglasse saabujate tuvastamine

2023. a. lõpus muutsite ühepoolselt enda praktikat ning meie saime sellest teada läbi vanglavärvavas tekkinud olukorra. Nimelt 2024 a. alguses saabus inimene vanglasse karistust kandma, tal ei olnud isikut tõendavat dokumenti ja politseipatrull keeldus tema isikusamasuse tuvastamiseks vanglasse tulemast. Käesoleval aastal on esinenud vähemalt seitse juhtumit, mil on politsei keeldunud isiku tuvastamiseks vanglasse tulemast.

Probleem meie jaoks seisneb selles, et kui inimesel puuduvad vanglasse saabumisel dokumendid (sh isikut tõendav dokument), siis meie ei saa teda vastu võtta, sest meil puudub seaduslik alus isikut

kindlaks teha. See võimekus ja seaduslik alus on politseinikel (vt ka VangS § 13). Tulemuseks on see, et me saadame teiepoolse keeldumise inimese vanglast ära soovitusel tulla teie juurde endale isikut tõendavat dokumenti vormistama. Halvemal juhul peab kogu olukord sellega, et vangla esitab kohtule taotluse sundtoomiseks, kohus teeb määruse ja kuulutab isiku tagaotsitavaks ning edastab selle määruse täitmiseks teile. Kokkuvõttes kulub meie kõigi ressursi oluliselt rohkem võrreldes sellega, kui jätkaksite seni toiminu kohaselt.

Me oleme aastaid teile rääkinud, et looge meile võimalus saada andmeid teie infosüsteemidest, et me saaksime isikusamasust tuvastada kohapeal ise, kuid teiepoolne huvi on seni puudunud. Tulemuseks on teie enda suurem töökoormus ja potentsiaalsed uued kuriteod.

Vanglakaristuse kandjate elamislubade pikendamisest keeldumine

Eelmise aasta kevadel otsustasite te, et vanglas viibivate kinnipeetavate tähtajalisi elamislubasid ei ole vaja pikendada. Me andsime teile tagasisidet, et see on lühinägelik praktika, mis ei too riigile mingit kasu. Kui inimene vabaneb vanglast ilma kehtiva dokumendita, siis on tal esimesest päevast peale keerulisem püsida õiguskorraldusel teel. Näiteks ei saa inimene pärast vabanemist tööle asuda, üürida elupinda ning samuti on takistatud saada osa riiklikust sotsiaalhoolekande teenustest, toetustest ja abist.

Inimestest, kellel puudub vanglast vabanedes Eesti Vabariigis viibimiseks seaduslik alus, me siinkohal ei räägi. Räägime Eestis püsivalt elavatest nn „halli“ passiga inimestest, keda kuhugi „ära saata“ ei ole ka teie enda teadmise kohaselt võimalik. Dokumentideta vabanemine omakorda soodustab uusi õigusrikkumisi, politseinike töökoormuse kasvu ning tööd ka meile, Vanglateenistusele. Antud praktika osas on ka peetud mitmeid kohtuvaidlusi, mille kulu võinuks olla maksumaksjale olemata. Eesti inimeste turvatunde paranemist sellisest lähenemisest oodata ei ole.

Kokkuvõtvalt – koostööd tuleb väärtustada

Te olete korduvalt viidanud eelarvekärbetele, mis sunnivad selliseid otsuseid langetama. Mõistan, et isegi olukorras, kus PPA-l on hulganisti erandeid kärbetest ei ole teilgi liiga lihtne. Kuid see pinge on täna kogu avalikus sektoris, sealhulgas Vanglateenistusel. Millised konkreetsete kohad valitakse kärpimiseks ja kuidas partneritega kokkuleppeid käsitletakse on meie valikud juhtidena. Need valikud määravad muuhulgas ka meie usaldusväärsuse. Usaldus on aga sisejulgeolekuteenistuste ainukene kapital, mis loeb.

Ma saan ka aru, et üks või teine funktsioon ei pruugi teie arvates olla enam politseinike pingutust väärt. Kuid muudatuste juhtimisel tuleb muuhulgas leida ka vajalik konsensus oma partneritega. Pühenduda teie tegevusele kokkuleppeni. Tehes muudatusi ühepoolset ja lühikese vaatega leiate päeva lõpuks ka iseenest olukorras, kus esmapilgul hea mõte toob meile kõikidele kordades rohkem tööd juurde. Lisaks on oht, et ka organisatsiooni eesliini tasandil harjutakse koostöösse formaalselt suhtuma ning see peegeldub tulevikus inimesi vahetult puudutavas igapäevases praktikas. Üaltpoolt näited on selles osas ilmekad.

Vanglateenistus on valmis avatud koostööks ja ühiseks muudatuste kavandamiseks – kas ka teie?

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Rait Kuuse
Vanglate asekancler